

X kadencja

KANCELARIA SEJMU

Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ KOMISJI ROLNICTWA

I ROZWOJU WSI

(NR 97)

z dnia 4 czerwca 2025 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi (nr 97)

4 czerwca 2025 r.

Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi, obradująca pod przewodnictwem posła **Mirosława Maliszewskiego (PSL-TD)**, przewodniczącego Komisji, rozpatrzyła:

– **informację na temat realizacji ustawy z dnia 29 czerwca 1963 r. o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych oraz o proponowanych zmianach w tym zakresie.**

W posiedzeniu udział wzięli: **Jacek Czerniak** sekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi wraz ze współpracownikami, **Tomasz Maleszewski** pełniący obowiązki zastępcy dyrektora Departamentu Gospodarowania Zasobem Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, **Bożena Karwat-Woźniak** adiunkt w Zakładzie Ekonomiki i Polityki Rolnej oraz Rozwoju Obszarów Wiejskich Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, **Adrian Pokrywczyński** ekspert Związku Powiatów Polskich, **Jarosław Rogowski** członek Podlaskiej Izby Rolniczej, **Tomasz Nawrocki** stały doradca Komisji oraz **Aleksandra Wielgos** asystentka przewodniczącego Komisji.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Dariusz Myrcha**, **Anna Rajewska**, **Igor Wielgołaski**, **Jarosław Żołądź** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodniczący poseł Mirosław Maliszewski (PSL-TD):

Dzień dobry. Witam państwa bardzo serdecznie.

Otwieram posiedzenie Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Witam państwa posłów. Witam przedstawicieli Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi z sekretarzem stanu, panem ministrem Jackiem Czerniakiem na czele, jak również przedstawicieli pozostałych organizacji oraz wszystkich przybyłych gości.

Na podstawie listy obecności stwierdzam kworum.

Porządek dzienny dzisiejszego posiedzenia został państwu dostarczony. Obejmuje rozpatrzenie informacji ministra rolnictwa i rozwoju wsi na temat realizacji ustawy z dnia 29 czerwca 1963 r. o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych oraz o proponowanych zmianach w tym zakresie.

Przed przystąpieniem do realizacji porządku dziennego informuję państwa posłów, że wystąpiłem do Prezydium Sejmu o zgodę na wyjazdowe posiedzenie Komisji do Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi w Warszawie. Posiedzenie jest zaplanowane na dzień 9 lipca bieżącego roku. Jest to dzień posiedzenia Sejmu. Tematem posiedzenia będzie informacja na temat funkcjonowania Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi. Ze względów organizacyjnych proszę, żeby posłowie, którzy nie będą mogli wziąć udziału w posiedzeniu, poinformowali o tym sekretariat Komisji. Ci, którzy nie będą mogli wziąć udziału, niech poinformują sekretariat, a ci, którzy chcą wziąć udział, nie muszą nic mówić.

Przystępujemy zatem do realizacji porządku dziennego. Przypominam wszystkim, że temat ten był już omawiany stosunkowo niedawno, więc nie widzę potrzeby bardzo szerokiej dyskusji w tym zakresie, ale ponieważ temat został wpisany do planu pracy Komisji na pierwsze półrocze 2025 r., realizujemy go.

Bardzo proszę pana ministra Jacka Czerniaka o zabranie głosu.

Sekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi Jacek Czerniak:

Bardzo serdecznie dziękuję.

Panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, szanowni państwo, temat został opracowany przez nas od strony statystycznej, merytorycznej. Przesłaliśmy państwu państwu posłom obszerną informację w tym zakresie. Skoncentruję się na kilku podstawowych informacjach, które są zawarte w przesłanym materiale. Jak państwo wiedzą, aktem prawnym, który reguluje te kwestie jest ustawa z 29 czerwca 1963 r. o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych. Co ta ustawa określa?

Bardzo krótko, dla przypomnienia podam, jakie zasady są sprecyzowane w ustawie. Po pierwsze, określa ona, które nieruchomości stanowią wspólnoty gruntowe. Po drugie, ustala osoby uprawnione do udziału we wspólnocie gruntowej, jak też oczywiście określa wielkości udziałów, zagospodarowanie wspólnot, powstanie i działanie spółek utworzonych do sprawowania zarządu nad wspólnotą gruntową oraz rozporządzania wspólnotami gruntowymi.

W 2009 r. Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła kontrolę pod nazwą „Aktualizacja stanu faktycznego i prawnego nieruchomości przez organy gospodarujące mieniem stanowiącym zasób nieruchomości Skarbu Państwa, gminny zasób nieruchomości i mienie gminne”. Jakie były wnioski z kontroli? Otóż jednym z wniosków było stwierdzenie powszechnego, wieloletniego zaniechania działań przez organy administracji publicznej w zakresie objętym ustawą o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych. NIK uznała, że do powstania tak niekorzystnej sytuacji przyczyniły się również spółki powołane do zarządzania wspólnotami gruntowymi oraz sami udziałowcy spółek. Takie były wyniki kontroli. Na podstawie analizy NIK stwierdzono, że na obszarze 865 gmin spośród 2040 – taka liczba jest tu podana, gdyż do tyłu zwróciła się NIK – położonych jest 5126 nieruchomości zaliczanych do wspólnot gruntowych o łącznej powierzchni około 107 622 ha.

Co wydarzyło się w międzyczasie? Otóż na podstawie wniosków z kontroli NIK i analizy Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi minister podjął prace nad zmianą ustawy, nad nowelizacją ustawy z 1963 r. Efektem tego była nowelizacja z 10 lipca 2015 r. – ustawa o zmianie ustawy o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2016 r. Po pierwsze, jaki był cel nowelizacji? Było to dostosowanie przepisów ustawy do realiów społeczno-gospodarczych i obowiązującego ustawodawstwa. Przyjęta przez ustawodawcę nowelizacja z 2015 r. określa konstrukcję dwuetapowego ustalania wykazu uprawnionych do udziału we wspólnocie gruntowej. Pierwszy etap polega na tym, że ustala się pierwszą grupę uprawnionych według stanu na 5 lipca 1963 r. Jest to art. 6 nowelizowanej ustawy. Drugi etap polega na tym, że ustala się drugą grupę uprawnionych według stanu istniejącego od 1 stycznia 2006 r. do 31 grudnia 2015 r. Jest to art. 6a ustawy.

Bardzo krótko przypomnę, przedstawię państwu, jakie były inne rozstrzygające kwestie związane z nowelizacją. Było to ustalenie wykazu uprawnionych do udziału we wspólnocie gruntowej tylko na wniosek, wydanie decyzji o nieustaleniu wykazu uprawnionych do udziału we wspólnocie w przypadku, gdy nie jest możliwe ustalenie uprawnionych do udziału, możliwość podjęcia przez uprawnionych do udziału we wspólnocie gruntowej uchwały o przekształceniu wspólnoty gruntowej we współwłasność w częściach ułamkowych.

Szanowni państwo, realizacja znowelizowanej ustawy była analizowana przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Kwestie te sukcesywnie były omawiane w ramach Zespołu ds. Obszarów Wiejskich, Wsi i Rolnictwa Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. W ramach interwencji czy też współpracy w 2020 r. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wystąpiło do 161 starostw, na terenie których znajdują się wspólnoty, o nadesłanie danych dotyczących postępowań administracyjnych oraz informacji o ewentualnych wątpliwościach i problemach, które pojawiły się w ich toku. Z nadesłanych danych wynikało, że przepisy nowelizujące ustawę realizują zakładany cel, czyli przyczyniają się do uregulowania stanów prawnych wspólnot gruntowych. Starostowie – i tu są dane statystyczne, które o tym świadczą – zakończyli 295 postępowań dotyczących wspólnot obejmujących 4489 tys. ha oraz 2049 postępowań dotyczących mienia gromadzkiego obejmujących 5637 ha. Z danych zebranych w maju 2025 r. wynika, że wojewodowie wydali 230 decyzji, którymi stwierdzili nabycie przez gminę albo Skarb Państwa łącznie 107 ha.

Ministerstwo również wystąpiło z prośbą do gmin o nadesłanie informacji o najważniejszych problemach, które się pojawiają, związanych z funkcjonowaniem spółek do sprawowania zarządu nad wspólnotami. Jakie były odpowiedzi? Z udzielonych informacji nie wynika, żeby gminy zgłaszały większe problemy w zakresie regulowania stanów prawnych wspólnot. Najczęściej gminy zgłaszały brak szczegółowych, konkretnych uprawnień przysługujących gminom jako nadzorującym działalność wspólnot. Kwestia ta nie była w zasadzie przedmiotem omawianej nowelizacji z 2015 r. Dlatego też gdyby po analizie wszystkich kwestii nastąpiła ewentualna nowelizacja, należałoby – jest to wniosek *de lege ferenda* – doprecyzować uprawnienia, żeby były one konkretne i ściśle określone w ustawie.

Jak aktualnie wygląda sytuacja? Mówiłem państwu, że w 2009 r. było około 107 tys. ha związanych ze wspólnotami gruntowymi. Sytuacja się zmieniła, gdyż w 2024 r. powierzchnia nieruchomości zaliczanych do wspólnot gruntowych wynosi około 82 tys. ha. Ze 100 tys. ha zmniejszyła się do 82 tys. ha.

Tak jak powiedziałem, dostaliście państwo pełną informację statystyczną i merytoryczną w materiałach dotyczących tematu, który jest przedmiotem obrad dzisiejszego posiedzenia Komisji. Dziękuję państwu za uwagę. Jeżeli będą jakieś pytania, jesteśmy do dyspozycji.

Przewodniczący poseł Mirosław Maliszewski (PSL-TD):

Bardzo dziękuję panu ministrowi.

Otwieram dyskusję. Czy ktoś z państwa posłów? Tak jak powiedziałem, temat był nie tak dawno omawiany, więc być może nie ma nowych kwestii. A ktoś z gości?

Pan przewodniczący Kazimierz Gwiazdowski, a później pan. Proszę.

Poseł Kazimierz Gwiazdowski (PiS):

Panie przewodniczący, panie ministrze, szanowni państwo, wiem, że w niektórych wspólnotach jest problem. Rolnicy zgłaszają się z problemami, że chcieliby w jakiś sposób podzielić wspólnoty. Występują wtedy problemy, dlatego że jedna, dwie osoby nie wyrażają na to zgody. Jest to poważny problem. Wiem, że w niektórych wspólnotach były nawet sprawy sądowe. Jedna osoba nie zgadza się i nie można podzielić wspólnoty. Wiem, że wspólnotę ewentualnie można podzielić poprzez scalenie.

Wobec tego mam pytanie, czy są środki finansowe na start, na programy scaleniowe? Uważam, że rozwiązałyby to wiele problemów. Wiadomo, że grunty wspólnotowe są różnie użytkowane. Przeważnie są zaniedbane rolniczo. Myślę, że warto pochylić się nad tym tematem, jeżeli 70% bądź 80% jest zdecydowanych na podział, żeby w przyszłości wspólnoty te można było podzielić. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Mirosław Maliszewski (PSL-TD):

Dziękuję.

Bardzo proszę pana, który się zgłaszał ze strony społecznej.

Ekspert Związku Powiatów Polskich Adrian Pokrywczyński:

Dziękuję. Adrian Pokrywczyński, Związek Powiatów Polskich.

Króciutko. Chciałbym tylko zaznaczyć, że ostatnio nastąpiła nowelizacja ustawy, która wprowadziła możliwość ewentualnych odszkodowań za wydanie decyzji z naruszeniem prawa. Byliśmy sceptyczni co do tej zmiany, ponieważ uważamy, że po to były dotychczasowe przepisy, żeby zamknąć ten temat. Natomiast teoretycznie teraz będzie możliwe nie tyle wznawianie samych postępowań, co znowu sprawdzanie stanu faktycznego. Uważamy, że jest to nadmierną aktywnością, ponieważ temat miał być zamknięty, a tymczasem postanowiono znowu dać możliwość osobom, które nie były zbyt aktywne, nie wyraziły chęci dołączenia do postępowań, sprawdzenia, czy faktycznie miały prawo do udziału we wspólnocie. Zapewne nie będzie to wielka skala, natomiast sygnalizuje, że prawdopodobnie trzeba będzie po jakimś czasie sprawdzić, czy takie sytuacje w ogóle wystąpiły. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Mirosław Maliszewski (PSL-TD):

Dziękuję.

Więcej zgłoszeń nie było, więc poproszę pana ministra o odniesienie się.

Sekretarz stanu w MRiRW Jacek Czerniak:

Pan przewodniczący Gwiazdowski zadał pytanie i odpowiedział na nie, więc będę miał ułatwioną sytuację. Powiedział, że nie można dzielić wspólnot, ale jest wyjątek w postępowaniu scaleniowym. To się zgadza.

Natomiast pan ze strony społecznej mówił o środkach finansowych. Były tam działania w ramach PROW. Kwota 136 mln zł jest w ramach „Planu strategicznego wspólnej polityki rolnej”. Nowelizacja dotyczyła naruszenia prawa, o czym pan mówił. Jest możliwość, że po pięciu latach można dochodzić odszkodowania przed sądem. Na szczęście znowelizowaliśmy to stwierdzenie. Z naszych informacji wynika, że takich przypadków może być niewiele, ale życie to pokaże. Było to dostosowanie do wyroku Trybunału Konstytucyjnego, więc wykonaliśmy tę pracę wspólnie, daliśmy taką możliwość. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Mirosław Maliszewski (PSL-TD):

Dziękuję.

Uważam, że dyskusja została wyczerpana. Nie pozostaje mi nic innego jak tylko podziękować państwu za udział w dyskusji i wysłuchanie informacji ministra.

Na tym wyczerpaliśmy porządek dzienny posiedzenia.

Protokół dzisiejszego posiedzenia będzie wyłożony do przejrzania w Sekretariacie Komisji w Kancelarii Sejmu.

Zamykam posiedzenie Komisji. Dziękuję państwu bardzo.